

Záró beszámoló

BARTHA ÁKOS

Bajcsy-Zsilinszky Endre életének regionális kontextusai és a budapesti 1944/1945-ös ellenállás(ok)

NKFIH PD 124292 (meghosszabbított futamidő: 2017. szept. 1. – 2021. febr. 28.)

Eredetileg háromévesre tervezett OTKA posztdoktori kutatásom négy csomópont köré szerveződött. Egyrészt, folytattam a doktori disszertációmhoz leginkább kapcsolódó korábbi kutatásaimat, s megjelentettem egy háromszáz oldalas monográfiát a témában (Bartha Ákos: *Populizmus, népiség, modernizáció: Fejezetek a kelet-közép-európai politikai gondolkodás 20. századi történetéből*. Bp., MTA BTK TTI, 2017.). Másrészt, bekapcsolódtam a munkahelyemen (ELKH BTK TTI) zajló, „A trianoni Magyarország tradíció és modernitás határán – A Horthy-korszak történeti kézikönyve” című OTKA-projekt (K 124142) munkálataiba mint szerző, illetve mint a Társadalom fejezet szerkesztője. Harmadrészt, Bajcsy-Zsilinszky Endrére vonatkozó, előző posztdoktori témámnak (MTA PD, 2015–2017) az új pályázat vállalásában is szereplő lezárásán dolgoztam. Negyedrészt pedig – az idő előrehaladtával egyre intenzívebb mértékben – az 1944-es budapesti ellenállásokra irányuló célzott kutatómunkát végeztem. Utóbbi két témakörre szorítókozó eredményeimet az alábbiak szerint foglalom össze.

A Bajcsy-Zsilinszky Endrére vonatkozó kutatásaim egyik eredményeképpen 1341 db, a politikus-publicista által írt cikket azonosítottam és gyűjtöttem össze mintegy három tucat kiadványból. Posztdoktori pályázataimban elsősorban erre a forráscsoportra építve vállaltam egy 10–12 íves kismonográfia (ideológiai portré) megjelentetését Bajcsy-Zsilinszkyról. Ahogy azonban haladtam előre az anyagban, egyre nyilvánvalóbbá lett: kortárs reflexiók nélkül keveset lehet megtudni a különböző motivációkról és összefüggésekről, sőt magáról a „főhősről” sem kapunk autentikus képet. Esetemben egy grafomán, nemzeti hőssé magasztosult, tartós szakirodalmi érdeklődést kiváltó politikus-publicista több oldalról manipulált életművét kellett megkísérelnem rekonstruálni. Ezért eredeti terveimmel szemben nagy hangsúlyt helyeztem a korabeli sajtóvisszhangra, levelezésekre, naplókra és a levéltári anyagokra. Vállalásomnak megfelelően feldolgoztam Vigh Károly (1918–2013) RETÖRKI Archívumban elhelyezett hagyatékának Bajcsy-Zsilinszkyre vonatkozó dobozait, illetve a vállalásban nevesített tíz gyűjteményhez képest további tizenegy – magyar, illetve külföldi –

levéltár, könyvtár, múzeum és magánygyűjtemény anyagát. Kihívást jelentett a rendkívül szövevényes utótörténet is, ami nélkül – mint utóbb kiderült – a politikusról történő beszéd értelmezhetetlen. A fenti belátások miatt a teljes életutat reflexíven áttekintő, az utótörténetet pedig egészen napjainkig tárgyaló nagymonográfia megírása mellett döntöttem, mely a 2017-es munkatervben csupán a „hosszú távú (6–8 éves) tervek” között szerepelt.

A 45 ív terjedelmű, 657 oldalas kötet 2019 tavaszán jelent meg az MTA BTK TTI kiadójának gondozásában. A munka mind szakmai berkekben, mind a szélesebb nagyközönség előtt pozitív visszhangra talált. A különböző rádiószerepléseken és online hírportálokon történő hírveréseken túl elismerő hangú recenzió jelent meg róla a *Századok*, a *Múltunk*, az *Aetas*, a *Mozgó Világ*, a *Kommentár*, a *Valóság*, az *Alföld* és az *Országút* folyóiratban. Interjút készítettem velem a *HVG*, a *Mandiner.hu* és a *Magyar Hang*, továbbá írt a könyvről és kutatásaimról az *Index.hu* is. A nagy érdeklődésre való tekintettel 2020-ban a második, kis mértékben javított kiadás is napvilágot látott.

Ahogy azt a legutóbbi (méltatásokkal elfogadott) részbeszámolómban is jeleztem, mivel a Bajcsy-Zsilinszky Endréről írt kötetem nem csupán a politikus fontosabb (és kevésbé fontos) cikkeinek pontos bibliográfiai adatait tartalmazza, de az írásokat tartalmilag is bemutatja, illetve kontextualizálja, okafogyottá vált a kéziratként rendelkezésre álló bibliográfia külön kiadványként történő megjelentetése. Mindezt a fentiekén túl nem csupán a megkeresett kiadók visszajelzései támasztják alá, de az Arcanum Adatbázis Kft. interneten elérhető folyóirat-gyűjteménye is, melyben az utóbbi években végzett bővítések nyomán immáron Bajcsy-Zsilinszky legfontosabb (pl. *Szózat*, *Előörs*, *Szabadság*, *Magyarország*, *Magyarság*, *Magyar Nemzet*), illetve számos kevésbé fontos szócsove is fellelhető, vagyis a cikkek teljes terjedelmükben olvashatóak.

Az 1944/45-ös budapesti ellenállás kutatása során szintén hamar nyilvánvalóvá vált a fókuszálás szükségessége, hogy az általam elvárt mélységben tárhassam fel a legfontosabb ellenállási szervezetek történetét. Így döntöttem – a legfrissebb nemzetközi trendeknek (vö. Wieviorka, Olivier: *The Resistance in Western Europe, 1940–1945*. New York. CUP. 2019. 512p) megfelelően – a fegyveres ellenállás mellett. Mindez a magyar ellenállás jellegzetességeiből fakadóan csupán a téma pontosítását jelenti, hiszen a különböző fegyveres csoportok többsége szellemi ellenállást, embermentést és passzív rezisztenciát is végzett. Ráadásul – mint kiderült – ezek a sejtek sok szállal kötődtek nem csupán a kormányzati diplomáciához, de a magyar állam erőszakszervezeteihez is. Itt kell megjegyezni, hogy az erőszak tapasztalata elsősorban az első világháborút követő vörös- és fehérterror kapcsán került a centenáriumi idején előtérbe, némileg háttérbe szorítva a német megszállás (sokszor

inkább ideológiai viták, mintsem források alapján tárgyalt) időszakát. Az 1944-es fegyveres ellenállás kérdésköre ebben a kontextusban kellően provokatív, hiszen az egész tágabb témakör fő kérdése, hogy Varsóval vagy éppen Szlovákiával ellentétben miért nem történt nagyszabású németellenes népfelkelés Magyarországon.

A válaszokat keresve első lépés gyanánt két kollégámmal közösen kétrészes nagytanulmányt jelentettünk meg a *Múltunk* folyóiratban Zsabka Kálmánról, aki a Horthy-kori szélsőjobboldal hírhedt alakjaként lett az egyik zuglói „kisegítő honvéd karhatalom” (KISKA) parancsnoka, s a budapesti nyilas- és németellenes fegyveres ellenállás egyik legfontosabb szereplője. Zsabka újraírt önéletrajzai módot adtak módszertani kérdések tárgyalásának és egy forrásközlésnek (*Lymbus*) is. Ezen az úton tovább haladva jelentettem meg a KISKA körében folytatott, a budapesti üzemek védelmére is kiterjedő „fedett” (vagyis egy legális erőszakszervezet égisze alatt folytatott) ellenállásról írt négyíves tanulmányomat a *Századok* 2020/2-es számában. Ezt követően – hasonlóan széleskörű forrásfeltárás nyomán – két ívben megírtam a budapesti ellenállási sajtó szövevényes történetét. Miképp a Zsabka-tanulmány, ez utóbbi két munka is szabadon letölthető az internetről. A kutatás menetét Mikó Zoltán vezérkari százados csoportjával folytattam. A Fővezérség fedésében működő Különleges Csoport működésének megértéséhez, az intézményi és személyzeti háttérhez a harmincas évekre visszamenőleg, forrásszinten kutattam a főbb fajvédő szervezeteket. Feldolgoztam Mikó embermentési akcióit, a kommunista mozgalmakhoz fűződő kapcsolatait, konfliktusát az egyetemi rohamzászlóaljjal, továbbá a Prónay Különítmény Görgey Artúr Egyetemi Zászlóalj és tágabban a diákellenállás, valamint a légierő németellenes tisztjeinek történetét. Az elkészült fejezetből egy nagyobb rész a *Forrás* folyóirat 2021. áprilisi számában jelenik meg. Mivel a budapesti fegyveres ellenállás kutatása során rendkívül sok, a saját korában is (szélső)jobboldaliként azonosított személy került látókörömbe, szükségesnek éreztem az ellenállás fogalmának tisztázását is. Tudománynépszerűsítő fórumokon (*Index.hu*, *Újkor.hu*), konferenciakötetben (*Útkeresés két korszak határán*), illetve egy határon túli szakfolyóirat (*Kellék*) hasábjain dekontruáltam a „baloldali antifasiszta ellenállás” toposzát, hogy a feltárt források alapján egy cizelleláltabb és szerteágazóbb kapcsolati hálót mutassak be.

Bár a 2020. tavaszi kutatásokat nagyban nehezítette a levél- és könyvtárak (illetve az óvodák és bölcsődék) nyárba nyúló, közel négyhónapos bezárása, ezt az időszakot is aktív munkával töltöttem. Ennek lett gyümölcse az 1944. október 15-i kiugrási kísérletről, illetve annak előzményeiről írt ötíves fejezet. Ez a nagytanulmány az eredeti vállalásban nem szerepelt, viszont nélkülözhetetlennek bizonyult, mivel számos hivatalos csatorna ehhez az

eseményhez és a (korábban ideologikusan tárgyalt) „kiugrási irodához” vezethető vissza, mint ahogyan a kiugrás határozta meg a legtöbb ellenálló csoport viszonyulását Horthy Miklóshoz és az ország államjogi helyzetéhez is. Részletesen áttekintettem az 1944 őszi német–magyar konfliktusokat, a magyar belpolitikai helyzetet és a formálódó ellenállásokat, valamint az októberi feszültségócokat, amellett, hogy magának az október 15–16-i fordultnak is újfajta, alulnézeti áttekintését és értékelését nyújtom. Bakay Szilárd altábornagy és ifjabb Horthy Miklós elrablásainak, valamint a testőrség és egyes Népszínház utcai csillagos házak ellenállásának pontos ismertetése mellett hangsúlyt helyeztem a „budapesti utca” bemutatására, részletesen ismertetem a különböző ellenálló csoportok várbéli konspirációban játszott, kevésbé ismert szerepét, ellenállási teljesítményét. Külön alfejezetben tárgyalom a zsidó ellenállást, elsősorban a cionista csoportok működésére fókuszálva.

A cionista bunkerek 1944. decemberi felszámolása nyújtott lehetőséget az ellenállási mozgalmak körül tevékenykedő provokátorok és kalandorok tevékenységének bemutatására. Külön alfejezetben tárgyalom Mikulich Tibor, Stolte István, Topa János és társaik tevékenységét, rámutatva, hogy a kettős, esetenként hármas (vagyis a németeknek, a nyilasoknak és az ellenállásnak is dolgozó) ügynökök hogyan hálózták be sikerrel a különböző ellenállási mozgalmakat. Sikerük egyrészt azzal magyarázható, hogy egy ideig maguk is igazolhatóan részt vettek az embermentésben. A magyar fegyveres ellenállás legfontosabb – igaz, hamar elbukó – szervezete, vagyis a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága esetében azonban a források alapján az is nyilvánvaló, hogy a fő gondot az időhiány okozta, ami a káderezés gyenge színvonalához vezetett. Nemzetközi összehasonlításban mutatom be, hogy míg a németek által megszállt más európai országokban több év kellett a politikai ernyőszervezet, majd a fegyveres egységfront létrehozására, Magyarországon a front közeledése miatt erre nem volt mód. A kutatás során a kurrens nemzetközi szakirodalom és a nagyszámú visszaemlékezések mellett a témában eddig kevésbé használt forráscsoportokat (pl. a Wehrmacht hadinaplója, német diplomáciai jelentések és visszaemlékezések, illegális ellenállási szórólapok, ÁBTL-es dokumentumok, az OSZK Történelmi Interjúk Tára anyagai, mentők kiszállási naplói) mozgósítottam.

A fentiekhez kapcsolódott a pandémia alatti másik fő csapásirány, vagyis az európai ellenállások kurrens szakirodalmában való elmélyülés, illetve a magyar ellenállás nemzetközi pozicionálása. Ennek eredménye nem csupán a kézirat záró fejezetében kapott helyet, de a magyar csoportok, jelenségek ismertetésekor folyamatosan reflektálok a nemzetközi kontextusra. A könyvkézirat véglegesítésének idején, a vírus harmadik hullámának következtében sajnos ismét bezártak a közgyűjtemények (illetve az óvódák és esetünkben a

bölcsőde is, aminek következtében feleséggel gyermekeink társaságában végezzük otthonról munkánkat). Ennek ellenére a kutatást, ha nehezebben is, de tudtam folytatni, köszönhetően az OTKA rugalmasságának, vagyis a pályázati futamidő meghosszabbításának. Nagy segítség volt továbbá a munkahelyem biztosította könyvtárközi kölcsönzés, az FSZEK (utóbb megszüntetett) cserepontoszolgáltatása, a tovább fejlődő gyűjteménydigitalizáció (pl. ÁBTL, Veritas OHA, OSZK TIT), valamint a forrás- és szakirodalommegosztásokban testet öltő kollegiális szolidaritás és a vírus két hulláma közt általam folytatott forrásfelhalmozás. Az ekképp közel húszívesre hízott könyvkézirat jelenleg (2021. március 23.) 90%-os állapotban van és amennyiben a közeljövőben lehetőségem lesz egy-két hét intenzív levél- és könyvtározásra, még idén ősszel napvilágot is lát a Jaffa Kiadó gondozásában.

Mivel a posztdoktori időszaknak nem csak a konkrét kutatási vállalások teljesítése, hanem azon túlmenően a szakmai vérkeringésbe történő minél hatékonyabb bekapcsolódás is célja, az elmúlt években sem mondtam nemet a régebbi témáimra vonatkozó felkéréseknek. Ekképp 2017 óta szaktanulmányt publikáltam Németh Lászlóról, Szabó Dezsőről, a két világháború közti magyar szociográfiáról, a Márciusi Frontról, a sárospataki cserkészetről, az első világháborút követő összeomlás erdélyi tapasztalattörténetéről, a fehérterror egyik kiemelt eseményéről (Soltra-gyilkosság), a két világháború közti Debrecenről, valamint a földreform és a zsidókérdés, illetve a katolicizmus és földreform összefüggéseiről. Tíz szócikk megírásával a 2019-ben megjelent *Magyar politikai enciklopédia* munkálataiban is részt vettem. Munkahelyem szervezésében térképleírásokkal igyekeztem hozzájárulni a pandémia alatt teret nyert digitális oktatás nehézségeinek mérsékléséhez. Pályázatbírálási és lektorálási feladataim megsokasodtak, ezek mellett vitacikkkel és recenziókkal is jelen vagyok a szakmai diskurzusban. Megtiszteltetés, hogy 2019 óta tagja lehetek a *Századok* szerkesztőségének, illetve, hogy ugyanebben az évben elnyertem a Hanák Péter díjat. 2020 óta a Debreceni Egyetem BTK Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola témavezetőjeként és oktatójaként is dolgozom. 2020 végén elnyertem a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont egyéves szenior kutatói ösztöndíját *Eszmetörténeti vakfolt a világháború viharából: magyar fajvédelem, 1938–1945.* című pályázatommal. Ez a kutatás szinte teljes mértékben az OTKA PD kutatásomra épül.

A folyamatos magyar nyelvű publikálás mellett külön hangsúlyt helyezek a külföldi megjelenésekre is. 2017-ben jelent meg Bajcsy-Zsilinszky regionalizmusáról írt angol nyelvű tanulmányom, emellett kutatási eredményeimet számos rangos nemzetközi konferencián is prezentálhattam, például Litvániában (Nida, Vilnius), Németországban (Lipcse), Lengyelországban (Varsó), illetve az USA-ban és Írországban (utóbbi kettő végül online

konferencia lett). Sajnos – ahogyan legutóbbi részbeszámolómban kifejtettem – a vírushelyzet számos már leegyeztetett konferenciaszereplésemet keresztülhúzta, illetve egy általan szervezett nemzetközi konferenciát is elsodort. A két világháború közti magyarországi náciellenességet összefoglaló angol nyelvű tanulmányom ugyanakkor már lektorálva, korrektúrázva és tördelve várja a Pilecki Intézet gondozásában megjelenő *Totalitarian and 20th Century Studies* c. sorozatban történő megjelenését.

Az írott publikációk adatait a "Közlemények" rovatba töltöttem fel, a szóbelieket, egyebeket itt közlöm.

Írásaimhoz:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10033391>

Jó részük olvasható:

<https://mta.academia.edu/AkosBartha/Papers>

A kutatásba bevont levéltári anyag nem korlátozódott a 2017-es vállalásomban felsorolt gyűjteményekre. Fontosnak tartom kiemelni, hogy külföldi (pl. németországi) levéltári anyagok kutatására is lehetőségem volt, ami a témámat egészen új megvilágításba helyezte. Különböző – hazai és külföldi – közismert digitális adatbázisok mellett az alábbi gyűjtemények anyagait forgattam haszonnal:

A 20. század hangja Archívum és Kutatóműhely (MTA TK Szociológiai Intézet)

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum Történeti Adattára

Budapest Főváros Levéltára

CIA Electronic Reading Room

Deportáltakat Gondozó Országos Bizottság jegyzőkönyvei

Evangélikus Országos Levéltár

Éghajlati adatsorok 1901–2019. Budapest (met.hu)

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény
Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár
Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Központi Irattár
Halotti anyakönyvek. 1944. <https://www.familysearch.org>
Institut für Zeitgeschichte (München)
Magánygyűjtemények
Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára
Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára
Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára
Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
Magyar Nyelvtérületről származó Zsidóság Múzeuma, Cfát (Izrael)
Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi
Intézet Irattára
Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára (Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye)
Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár
Muzej Vojvodine (Újvidék)
National Archives and Records Service (Washington)
Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattár
Országos Mentőszolgálat Kresz Géza Mentőmúzeum
Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár
Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtár
Országos Széchényi Könyvtár Gyászejelentések
Országos Széchényi Könyvtár Történelmi Interjúk Tára
Österreichisches Staatsarchiv (Bécs)

Pathológiai és Kísérleti Rákkutató Intézet iratai. Kórbonctani jegyzőkönyvek

Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattár

Petőfi Irodalmi Múzeum Médiatár

Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár

Politisches Archiv des Auswärtigen Amts (Berlin)

Ráday Levéltár (Dunamelléki Református Egyházkerület levéltára)

Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum

United States Holocaust Memorial Museum Collection (Washington)

VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár Oral History Archívuma

Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény

Előadások

Bátorság, önfeláldozás, heroizmus Bajcsy-Zsilinszky Endre „érzelmes” értelmezési sémái és a korabeli források tanúságtétele, Az érzelmek története. A Hajnal István Kör 2017. évi konferenciája, Gyöngyös, 2017. 09. 1.

Instrumentalizing the Great War: Endre Bajcsy-Zsilinszky (1886–1944) and His Altering Politics, Remembrance of the First World War in Interwar Europe. In search for new analytical categories, Institute of Baltic Region History and Archaeology Klaipėda University, Nida (Lithuania), 2017. 09. 23.

Párhuzamos életrajzok: Bajcsy-Zsilinszky Endre emlékezete a Kádár-korszakban, Ellenségkép és emlékezet a hosszú ötvenes években (A „szocializmus alapjainak lerakása” II.), Székesfehérvár, 2017. 11. 16.

A Márciusi Front története, Márciusi Front 80: sokrétű problémák – újszerű megközelítések, Budapest, MTA BTK TTI, 2017. 12. 1.

„...reá nézve ennek az ellenzéki irányzatú lapnak a segélyezése kényelmetlen volt...” Bajcsy-Zsilinszky Endre és Szabó Dezső debreceni pereskedése, X. Bihari Diéta, Berettyóújfalu, 2017. 12. 7.

Sajtópolemiából vitairat. Bajcsy-Zsilinszky Endre és Szekfű Gyula konfliktusa 1942-ben,

Médiatörténeti mozaikok, MTA BTK, Budapest, 2017. 12. 12.

Bajcsy-Zsilinszky Endre (1886–1944) pályája, Tudomány a fiataloknak, Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, Aszód, 2017. 12. 13.

Kétszeresen kisebbségben. Egy katolizált zsidó család a két világháború közti Debrecenben: a Fahidiak, A debreceniség mintázatai. Városi identitás és a kulturális emlékezet rétegei a kora újkortól napjainkig, DE BTK, Debrecen, 2018. 1. 26.

A populizmus mint lehetséges értelmezési keret a Horthy-korszak politikai életében, A populizmus kora – Pázmány Szenior Egyetem, Budapest, PPKE, 2018. 5. 2.

A magyar társadalom a második világháborúban: kiútervek és kommemoráció, Útkeresés két korszak határán, Győri Hittudományi Főiskola, Győr, 2018. 8. 25.

Keretek és korlátok. Bajcsy-Zsilinszky Endre szellemi öröksége a Kádár-korszakban, Örökség, történelem, társadalom, A Hajnal István Kör 2018. évi konferenciája, Szentendre, 2018. 9. 1.

Between Nationalism and Liberalism: the Public Career of Endre Bajcsy-Zsilinszky (1886–1944), Nationalizing and democratizing states: Challenges and approaches, Vilnius, Herder Institute, 2018. október 8.

Brád, Verdun, Tamási: a Kráner-család tapasztalattörténete, 1916–1920. ÚTON – Menekülés, mobilitás, integráció az első világháború után Magyarországon és Közép-Európában. MTA BTK Lendület Trianon 100 – ELTE BTK Néderlandisztikai Tanszék, Budapest, 2018. november 9.

Ellenpropaganda. Náciellenesség Magyarországon a második világháború idején, Propaganda a II. világháborúban, MTA II. világháború története albizottság. Budapest, MTA Székház, 2018. november 16.

Kalandos út az ellenállásba: Zsabka Kálmán 1944 előtti pályarajza, Médiatörténeti mozaikok, Budapest, MTA Humán Tudományok Kutatóháza, Budapest, 2018. december 7.

A két világháború közötti magyarországi társadalom történetének kutatási eredményei és kérdései a trianoni Magyarország tradíció és modernitás határán – A Horthy-korszak történeti kézikönyve (OTKA K 124142) projekt alapján. Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság, Budapest, 2019. márc. 5. (egyórás előadás)

Az utolsó csepp a pohárban: Soltra József rendőr meggyilkolása és a tiszti különítmények pacifikálása. A rendetlenség rendje, a társadalom terrorizálása. Őrségek, gárdák, különítmények és szabadcsapatok – rendvédelem: 1918–1922, Bp., Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2019. március 21.

Az I. világháború és Trianon gazdasági és társadalmi következményei. Trianon: tudományos

konferencia, Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2019. március 26. (kerekasztalbeszélgetés)

Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet. Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, 2019. május 7. (előadás)

Újszászy Kálmán és a sárospataki falukutatás. Újszászy Kálmán Emlékkülés, Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, 2019. május 15.

Tudomány, irodalom és közélet mezsgyéjén – a népi szociográfia és a korabeli magyar falukutatás. Szárszói Kollégium, Lakitelek Népfőiskola, 2019. május 18.

Korreferátum Gyurácz Ferenc A populizmus című előadásáról. Szárszói Kollégium, Lakitelek Népfőiskola, 2019. május 18.

Kerekasztal-beszélgetés a Pardon. Az Új Nemzedék rovata Kosztolányi Dezső szerkesztésében 1919–1921 című kötetről. Résztvevők: Arany Zsuzsanna, Bartha Ákos, Bónus Tibor, Paksa Rudolf. Moderátor: Gyurgyák János. Bp., Kossuth Klub, 2019. május 29.

Anti-Nazi Politics in Hungary during World War II. The Onset of the New Order. Europe 1939–1940. Warsaw, Pilecki Institute, 2019. szept. 19.

Teleki Pál és Bajcsy-Zsilinszky Endre Közép-Európája. Ablonczy Balázssal; moderátor: Hatos Pál. Közép-európai kora esték. NKE EJKK KEK. 2019. okt. 7.

Szabó Dezső és a pénz: esettanulmány. Szabó Dezső helye a magyar kultúrában. MMA, 2019. okt. 29.

A „kisegítő honvéd karhatalom” (kiska) ellenállóinak 1945 utáni élettörténete. A legvidámabb barakk? Vidéki életképek Magyarországról és Erdélyből az 1960–70-es évekből, Sárospataki Református Kollégium, 2019. nov. 8.

Az összeomlás hullámlovasa: Zsabka Kálmán (ellen)forradalmi karriere. A Horthy-rendszer születése. DE BTK TI. 2019. nov. 14.

Brothers in Arms or Enemies? Arrow Cross Party Militias, “Ragged Guard” and KISKA Auxiliary Forces in Hungary (1938–1945). Towards a Transnational History of Right-Wing Terrorism. Erlangen, Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde, 23 Nov. 2019.

Az 1944-es ellenállások budapesti sajtója. Médiatörténeti mozaikok. Budapest, HTK, 2019. dec. 13.

Jancsó Miklós „magyar rapszódíaja”. Populizmus és emlékezetpolitika, populizmus és történelmi közgondolkodás. Wesley János Lelkészképző Főiskola. 2019. dec. 13.

Budapesti ellenállás, kollaboráció, az ellenállás emlékezete. Nyilas uralom Budapesten, Budapest, Clio Intézet – BFL, 2020. február 27. (előadás és kerekasztal)

Biográfia. Életút és utóélet. Pécs, PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2020. február 28.

Háborús határátlépők: diverzánok, parlamenterek és folyosónyitási tervek az ostromlott Budapesten, 1944–45. Határ – határhelyzet – határátlépés. HIK, Pécs, 2020. augusztus 28.

A magyar fajvédelem útjai a második világháború idején. Társadalomtudomány, politikai gondolkodás és ideológia a két világháború közötti Magyarországon. NKE EJKK Molnár Tamás Kutatóintézet, 2020. október 9.

Magyarország 1940 nyarán. Mentés és menekülés – 80 év távlatából. Habsburg Ottó Alapítvány és a Holokauszt Emlékközpont, 2020. október 29. (online)

Nationalism in the Countryside: the Rural Political Campaigns of the Hungarian racialists (1922, 1926). Anxiety and Rebellion. Annual Convention of the Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies, Washington, 2020. nov. 15. (online)

Theory and praxis of “total racialism”: “Ragged Guard” and KISKA auxiliary forces in Hungary (1938–1945). Why Fight? Ideology and Politics in Militaries and Paramilitary Organisations, 1916–2001. UCD Centre for War Studies, Dublin. 2021. febr. 20. (online conference and workshop)

Egyéb

Országos Tudományos Diákköri Konferencia: pályázatbíráló (2017)

Felkért bíráló doktori (PhD) disszertáció kéziratvitáján. Lencsés Gyula: Dudar angol szemmel – A londoni Institute of Sociology 1937-es falukutatása, ELTE Társadalomtudományi Kar, 2018. 6. 26.

Pál Amanda beszélgetése Bartha Ákossal a Márciusi Frontról, Kulissza, Lánchíd Rádió, 2017. 10. 1.

A trianoni Magyarország tradíció és modernitás határán című új NKFIH támogatott projekt, Ismerjük meg egymást!, MTA BTK TTI, 2017. 10. 27. (referátum)

Pál Amanda beszélgetése Bartha Ákossal az MTA BTK TTI 2017. december 1-i konferenciájáról, Kulissza, Lánchíd Rádió, 2017. 11. 23.

Contemporary Central European History: Transregional versus National Perspectives, International Visegrad Fund, Pozsony, 2017. 12. 15. (kerekasztalbeszélgetés könyvbemutatóval)

Bajcsy-Zsilinszky Endre: karrier – kultusz – kontextus. Kéziratvita Ablonczy Balázs, Szarka László, Vörös Boldizsár és Zeidler Miklós részvételével, MTA BTK TTI, Budapest, 2018. 5.

18.

Kövér György interjúja Bartha Ákossal az életrajzírásról, Bp., ELTE BTK, 2018. 9. 7

Országos Tudományos Diákköri Konferencia: pályázatbíráló (2019)

Az antifasiszta ellenállás emlékezete az 1960-as években (kiállítás /2020–/, konzulens szerep.

Szervező: Zombory Máté)

Könyvbemutató és kerekasztal-beszélgetés (Bartha Ákos: Bajcsy-Zsilinszky Endre: Életút és utóélet). Evangélikus Örökség – Gyűjteményi esték, Budapest, 2019. ápr. 24. (résztevők:

Pröhle Gergely, Kertész Botond, Ablonczy Balázs, Szarka László, Bartha Ákos)

Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet. Könyvbemutató. Résztevők: Fejérdy András, Szarka László, Hatos Pál, Pók Attila, Bartha Ákos. Budapest, MTA BTK TTI, 2019. május

31.

Lektorai vélemény: Ethnographia (2019)

Sályi András beszélgetése Bartha Ákossal Bajcsy-Zsilinszky Endréről, Távolkép, Katolikus Rádió, 2019. június 11.

Pályázatbíráló: NKFIH posztdoktor prémium (2019)

Interjú az Újszászy Kálmán emlékülés alatt a sárospataki falukutatásról a Hegyalja

Televízióknak, Sárospatak, 2019. május 28. <https://www.youtube.com/watch?v=l3gaUK8bve4>

Hamvai Péter: Gyilkos viszonyok. Bartha Ákos történész klánokról, véráldozatokról. HVG. 2019. június 6. 52–54. (interjú)

Kiss Péter Ernő háromrészes beszélgetése Bartha Ákossal Bajcsy-Zsilinszky Endréről.

Kossuth Rádió, Egyszer volt..., 2019. Aug. 7. 14. 21.

Sályi András beszélgetése Bartha Ákossal varsói konferenciaszerepléséről és a magyar fajvédő ellenállásról, Távolkép, Katolikus Rádió, 2019. okt. 1.

Lektorai vélemény: Történelmi Szemle, Katonai Logisztika

5 db térképleírás:

<https://tti.btk.mta.hu/terkepek/1944-03-19-magyarorszag-nemet-megszallasa>

<https://tti.btk.mta.hu/terkepek/1945-hadmuveletek-budapest-felmentesere>

<https://tti.btk.mta.hu/terkepek/1944-a-tordai-csata>

<https://tti.btk.mta.hu/terkepek/1944-1945-budapest-ostroma>

<https://tti.btk.mta.hu/terkepek/1944-budapest-bekeritese>

Lektorálás (Katonai Logisztika)

Lektorálás (Dél-Dunántúli Hadtörténetírás)

Kiütkeresés (ellenállás, embermentés). Vendégek: Bartha Ákos, Pécsi Tibor. 75 év árnyéka. Világháború, következmények, emlékezet. CEU Bibó István Szabadegyetem & MTA II. világháború története albizottság, 2020. október 27.

Közreműködés doktori órában. Biográfia (Zeidler Miklós), ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola, 2020. november 26.

Digitális kutatás a történettudományban. DE BTK, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola, 2021. febr. 23. (másfél órás online előadás)